

I. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

- 1. Πολιτική διάσταση της διαβαλκανικής συνεργασίας**
- 2. Η διαβαλκανική συνεργασία βασική προϋπόθεση της πολιτικής προσέγγισης**
- 3. Το διανόημα της ασφάλειας ως προϋπόθεση σταθερότητας και συνεργασίας των Βαλκανικών χωρών**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Βασίλης Κοντογιαννόπουλος*

Κυρίες και Κύριοι

Οφείλω καταρχήν να συγχαρώ το Κέντρο Έρευνας Δικαίου των Συναλλαγών του Παντείου Πανεπιστημίου για την πρωτοβουλία του να οργανώσει το πρώτο Συνέδριο Διαβαλκανικής Νομικής Συνεργασίας, αλλά και να ευχαριστήσω την Οργανωτική Επιτροπή για την πρόσκληση που μου απηύθυνε να συμμετάσχω στη συζήτηση για την πολιτική διάσταση της διαβαλκανικής συνεργασίας.

Η περίοδος που ζούμε είναι δύσκολη και ρευστή. Οι καταλυτικές μεταβολές που ακολούθησαν την κατάρρευση των καθεστώτων του υπαρκτού σοσιαλισμού δημιούργησαν νέες συνθήκες και προοπτικές, αλλά άνοιξαν και παλαιές πληγές. Ο διπολισμός των υπερδυνάμεων έπαυσε να υπάρχει, η ισορροπία τρόμου -έστω- που παρείχε στις διεθνείς σχέσεις χάθηκε, ενώ αναπτύχθηκαν νέες προσπάθειες διεύρυνσης της επιρροής των ισχυρών σήμερα κρατών. Οι ήδη ανεξάρτητες χώρες της τέως Σοβιετικής Ένωσης και της τέως Γιουγκοσλαβίας προσπαθούν, με αιματηρές δυστυχώς σε αρκετές περιπτώσεις συγκρούσεις, να κατοχυρώσουν τη νέα τους ταυτότητα. Όλες οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αποδύονται στο μεγάλο αγώνα να διαμορφώσουν συνθήκες ελεύθερης αγοράς, ανατρέποντας τον επί πενήκονταετία αποπροσανατολισμό των λαών τους από το επιχειρηματικό πνεύμα και τις πρωτοβουλίες που απαιτεί, αλλά και καλλιιεργεί, η οικονομία της αγοράς. Αλλά και οι υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες προσπαθούν να συντονίσουν τα βήματα τους με τις νέες εξελίξεις και με την ανακατανομή της πολιτικής, οικονομικής και τεχνολογικής δύναμης που επέφεραν οι εξελίξεις αυτές.

Αυτό το διεθνές πλαίσιο στην Ευρώπη και στα Βαλκάνια δίνει το στίγμα της εποχής μας.

Είναι φανερό ότι μόνο με ιδιαίτερη σύνεση και προσοχή, με ρεαλισμό και διορατικότητα, από όλες τις πλευρές, μπορούμε να αποτρέψουμε τις εντάσεις και τις εκρήξεις και να διαμορφώσουμε τις συνθήκες για ένα θετικό ξεκίνημα μιας νέας ιστορικής περιόδου. Για την προοπτική αυτή χρειάζεται να καταβάλουμε όλοι τεράστιες προσπάθειες με στόχο τη δημιουργία συνθηκών συνεργασίας, κλίματος φιλίας, ανταλλαγών και αποφυγής επικίνδυνων ανταγωνισμών στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Προς την κατεύθυνση αυτή απαιτείται να εναρμονισθούν ο ρόλος και η δράση όλων των παραγόντων, που με τον ένα ή άλλο

---

* Βουλευτής, τ. Υπουργός

τρόπο εμπλέκονται στην περιοχή. Αναφέρομαι προφανώς στη μόνη σημερινή υπερδύναμη, τις ΗΠΑ, στην τεράστια οικονομική δύναμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκφράζει στην περιοχή η Ελλάδα και σε μια Τρίτη σημαντική χώρα την Τουρκία που συνδέεται με όλες της χώρες της περιοχής: Η συνύπαρξη και η αλληλεπίδραση της δράσης ανάμεσα στους τρεις αυτούς παράγοντες που δρουν στην περιοχή είναι προφανής.

Τι σημαίνει όμως για καθεμία από τις δυνάμεις αυτές η αναμφισβήτητη κατευθυντήρια γραμμή που προανέφερα;

Για τις ΗΠΑ σημαίνει κυρίως συνειδητοποίηση του νέου ρόλου τους ως μόνης υπερδύναμης, χωρίς αντίρροπο πόλο. Σήμερα οι ΗΠΑ δεν μπορούν να δρουν πλέον με κίνητρο και δικαιολογία την αντίπαλη υπερδύναμη. Οφείλουν να δρουν μόνο για την κατοχύρωση της Ειρήνης και της σταθερότητας και την προώθηση αρχών - και μάλιστα κατά τρόπο συνεπή και ενιαίο σε όλες τις παρόμοιες περιπτώσεις.

Για την Ευρωπαϊκή Ένωση σημαίνει συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας αποκατάστασης συνθηκών αρμονικής συμβίωσης στην περιοχή με ειρηνικά και οικονομικά μέσα και αποφυγή ενθάρρυνσης κάθε διεκδίκησης για νέα σύνορα, νέα νομίσματα και νέων αντιθέσεων στα πλαίσια ενός ανταγωνισμού για διεύρυνση ζωνών επιρροής, ανάμεσα στα ισχυρότερα κράτη-μέλη της. Σημαίνει ακόμα αξιοποίηση του ρόλου της Ελλάδας ως του νοτιανατολικού μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός μέλους βαλκανικού, μεσογειακού και με παραδοσιακούς δεσμούς αιώνων με τους λαούς των Βαλκανίων, του Εύξεινου πόντου και της Μέσης Ανατολής.

Πράγματι, η Ελλάδα παρουσιάζει σημαντικά και μοναδικά πλεονεκτήματα για να διαδραματίσει με επιτυχία το ρόλο της εισόδου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή των Βαλκανίων, όπως:

1) Η πολιτική σταθερότητα που έχει να επιδείξει εδώ και πολλές δεκαετίες και η γνώση της λειτουργίας των δημοκρατικών πολιτικών θεσμών.

2) Η ικανότητά της να κινείται στην ελεύθερη αγορά, με συνέπεια και αποτελεσματικότητα ενώ, παράλληλα, έχει γνωρίσει όλα τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα του κρατικού παρεμβατισμού, διαφόρων μορφών και βαθμών.

3) Η ξεκάθαρη θέση της πως δεν επιδιώκει αλλαγές στα σύνορα, πως δεν υποστηρίζει αλυτρωτικά κινήματα στα Βαλκάνια (γιατί δεν υπάρχουν τέτοια στην περιοχή των Βαλκανίων) και πως ενδιαφέρεται μόνο για την ειρήνη της περιοχής και την οικονομική ανάπτυξή της.

4) Η συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που της επιτρέπει να βοηθάει στη μεταφορά τεχνογνωσίας, να διαμορφώνει κοινοτικές πολιτικές στην περιοχή και να χρησιμεύει ως κύριος παράγοντας για την προλείανση του εδάφους ώστε να έρθουν οικονομικά και πολιτικά κοντά η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα

Βαλκάνια, ο Εύξεινος Πόντος, η Μέση Ανατολή.

5) Η γνώση της για την περιοχή· η κατανόησή της νοοτροπίας που επικρατεί, η προσέγγιση της στην τρόπο με τον οποίο διεκπεραιώνονται οι δουλειές, η ικανότητά της επιχειρηματικής τάξης να αναγνωρίζει τις εμπορικές και επενδυτικές ευκαιρίες που υπάρχουν, να κάνει τις σχετικές διαπραγματεύσεις και να ολοκληρώνει συμφωνίες και έργα.

Οφείλω να επισημάνω ότι η αξιοποίηση των δυνατοτήτων και των πλεονεκτημάτων της χώρας μας υπονομεύθηκε από εμάς τους ίδιους. Η Ελλάδα, με την απόφαση της να θέσει ως κυρίαρχη προτεραιότητα της εξωτερικής της πολιτικής το όνομα της FYROM, κατάφερε να γίνει και αυτή μέρος του βαλκανικού προβλήματος. Υπονομεύει έτσι με την ίδια της την πολιτική, το νέο ρόλο της στα Βαλκάνια. Δεν είναι του παρόντος να αναφερθώ στον επιμερισμό των ευθυνών για την τραγική αυτή αποτυχία που αφετηρία είχε το σύνδρομο του πολιτικού κόστους - οφέλους που κυριαρχεί στην πολιτική ζωή του τόπου τα τελευταία χρόνια.

Η Τουρκία, τέλος, οφείλει να κατανοήσει ότι η συνεργασία ανάμεσα στις Βαλκανικές χώρες περνάει από τη λύση και όχι την όξυνση των μεταξύ τους προβλημάτων, ότι η στήριξη των οικονομιών των χωρών που βγαίνουν από το τέλμα του υπαρκτού σοσιαλισμού είναι δυνατή μόνο με τη συμβολή όλων των παραγόντων που γνωρίζουν την περιοχή και έχουν πολιτική και οικονομική σταθερότητα και όχι με τη δημιουργία αντιπάλων «τόξων», ότι η επίλυση των Ελληνοτουρκικών προβλημάτων στη βάση της αμοιβαιότητας και του σεβασμού των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου από τις δύο χώρες στις μεταξύ τους σχέσεις και στο Κυπριακό αποτελεί προϋπόθεση για τη συνεργασία και την ανάπτυξη.

Γίνεται σαφές ότι η ειρηνική συνύπαρξη και η αρμονική συνεργασία των λαών των Βαλκανίων μπορεί σταθερά να δρομολογηθεί πάνω σε τρεις άξονες:

- Την κατοχύρωση της πολιτικής δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Την υπογραφή ενός νέου Βαλκανικού συμφώνου φιλίας, ως επιστέγασμα σειράς διμερών συμβάσεων, που θα επιλύσουν τις ανά ζεύγη χωρών υφιστάμενες εκκρεμότητες; με απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.
- Την εμπέδωση της οικονομίας της αγοράς με τη σταδιακή ενοποίησή του Βαλκανικού οικονομικού χώρου και τη δρομολόγηση της πορείας και των υπολοίπων χωρών των Βαλκανίων προς την Ενωμένη Ευρώπη.

Οι άξονες αυτοί μπορούν να αποτελέσουν τα ουσιαστικά στοιχεία ενός σύγχρονου βαλκανικού οράματος, που η πραγματοποίησή του εξυπηρετεί συμμετρικά τα άμεσα, αλλά και τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων δυνάμεων. Τα Βαλκάνια γνώρισαν πολιτική σταθερότητα και οικονομική ευημερία μόνο όποτε εντάχθηκαν σ' ένα ευρύτερο γεωπολιτικό σύστημα. Όπως και η Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν μπορεί να είναι πολιτικά και οικονομικά απύσχα από μια κρίσιμη για το μέλλον της Ευρώπης περιοχή.

Επανερχομαι στη βασική διαπίστωση:

Η Ελλάδα οφείλει να αναδεχθεί τις βαλκανικές ευθύνες της και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις που επιβάλλουν η ιστορική μνήμη και η σημερινή της θέση. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να βρει η πολιτική ηγεσία του τόπου το θάρρος να πει στον Ελληνικό λαό την αλήθεια και να αναλάβει τις ευθύνες που η ιστορική συγκυρία επιβάλλει. Αν η πολιτική ηγεσία του τόπου δεν είναι σήμερα σε θέση να ανταποκριθεί σ' αυτές τις ευθύνες, εγκλωβισμένη στον αδιέξοδο ανταγωνισμό για την άλωση και νομή της εξουσίας, ας βοηθήσει, η τουλάχιστον ας μην παρεμβάλει, εμπόδια στους Έλληνες επιχειρηματίες και τις επιστημονικές και πνευματικές δυνάμεις της χώρας, που έχουν προ πολλού δραστηριοποιηθεί με επιτυχία στον Βαλκανικό χώρο, καλύπτοντας με τη δράση τους το έλλειμμα της πολιτικής και κρατικής παρουσίας.

Γι' αυτό και εκδηλώσεις όπως η σημερινή αποτελούν αξιέπαινες πρωτοβουλίες για την αλληλοκατανόηση και τη συνεργασία στα Βαλκάνια.